

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
האגף לחינוך דרוזי וצ'רקסי
הפיקוח על הוראת עברית לדרוזים

חוזר המפמ"ר להוראת העברית כשפה שנייה במגזר

הדרוזי בבית-ספר יסודי לשנה"ל תשפ"ד

שיפור הכשירות האוריינית הדבורה והכתובה בשפה העברית בכיתות א'ו

ל'אמוד השפה העברית כשפה שנייה בבית הספר היסודי מהווה מפתח להצלחת התלמידים ברכישת השפה העברית בהמשך לימודיהם במסגרת מערכת החינוך. על כתפי המורים לעברית ביסודי מוטלת האחריות להוראת השפה החל מהיסוד ועד לשלש שבו התלמידים מסוגלים לקיים תקשורת רציפה בשפה העברית, לקרוא ולכתוב באופן שיאפשר להם להתנהל בשפה בסיטואציות מוכרות. אחריות שיש בה שליחות ואתגר.

חולר זה פורס בפניכם את המיומנויות הנדרשות להוראה כך שהוא יהווה עבורכם מצפן בתכנון תוכניות העבודה בבית ספריות לכל דרך לימוד והוראה שהנסיבות יכתיבו לנו. לימוד והוראה של העברית באימות עדכניות בהוראה פנים אל פנים ו/או הוראה מקוונת בימי שירה או בימי חירום דורשות פיתוח מקצועי. פיתוח מקצועי של מורי העברית הכולל מערך השתלמויות בפסגות המחולות השונים, השתלמויות מקוונות, לימודי הסמכה ולימודים לתואר שני צמדו בראש סדר העדיפויות שלי בשנים האחרונות.

מורי העברית בבית הספר היסודי, מהווים את צמוד התווך להקניית העברית בשלבים הבסיסיים שהם התשתית להמשך ולפיכך חשיבות הפיתוח המקצועי בתחום הוראת העברית כשפה שנייה חשוב עבור כל אחת ואחד מכם. אני מודה לכל אחת ואחד מכם על שיתוף הפעולה המלא. וכמילות השיר: "לא קלה היא לא קלה דרכנו, עוד הדרכ רבה, המסע צדין לא תם..." (יענקל'ה רוטבליט), אק אני משוכנע שיחד נעלה ונצליח. בהרכת בריאות טובה לכם ולבני ביתכם,

איאד מוהנא

מפמ"ר עברית בחינוך הדרוזי והצ'רקסי

תוכן הנושאים בחוזר

	הוראת העברית בבי"ס יסודי
4	המטרות המרכזיות של הוראת העברית כשפה שנייה בבי"ס יסודי • הנושאים ותוכני הלימוד ביסודי • תוכנית השש-בש
5	תוכנית הלימודים החדשה CEFR
8-6	הבעה בעל־פה: עברית דבורה • תיאורי ביצוע CEFR הפקה דבורה • תיאורי ביצוע CEFR אינטראקציה פריסת התכנים להבעה בעל־פה
10-9	קריאה בקול • כלי התקדמו הקריאה - מייקרוסופט • פריסת התכנים • סימני הניקוד • מיומנויות והדגשים להוראה ולהערכה
12-11	האזנה והבנת הנשמע • מיומנויות וכישורי חשיבה • פריסת התכנים
14-12	הבנת הנקרא • פריסת התכנים להבנת הנקרא • סמנטיקה ואוצר מילים • מיומנויות והדגשים להוראה ולהערכה
17-15	כתיבה והבעה בכתב • פריסת התכנים להבעה בכתב • כתיבת תשובה • כתיבת חיבור • הערכת הכתיבה והערכת הסיכום
19-18	ידע לשוני בהקשר
20	יחידות לימוד להוראה ולתרגול
22-21	הודעות משולחן המפמ"ר • לימודי הסמכה • השתלמויות • תוכנית הגפ"ן • מיזמים ותוכניות
23	קישורים חשובים למורה

העתיקים

ד"ר טלי יניב, יושבת ראש המזכירות הפדגוגית
 ד"ר ציונה לוי, מנהלת אגף א שפות, המזכירות הפדגוגית
 גב' איה חיראדין, מנהלת אגף חינוך דרוזי וצ'רקסי, המזכירות הפדגוגית
 ד"ר נורית גנץ, ממונה על הפיתוח המקצועי של העברית כשפה שנייה בחינוך הדרוזי
 מר עמאד פארס, מפקח מחוז צפון במגזר הדרוזי
 מפקחים כוללים במגזר הדרוזי במחוזות צפון וחיפה

המטרות המרכזיות של הוראת העברית כשפה שנייה בית-ספר יסודי

- טיפוח הכשירות האוריינית הכתובה והדבורה בשפה העברית על פי [תוכנית הלימודים בשפה העברית לחינוך הדרוזי](#) ובהתאמה ליעדי משרד החינוך
- רכישת מיומנויות תקשורתיות בשפה העברית בכל ארבע אופנויות השפה: האזנה ודיבור, קריאה וכתביה
- פיתוח יכולת הבעה בעלִפה בנסיבות תקשורתיות וחברתיות שונות, בהקשרים שונים ולנמענים שונים
- הרחבת אוצר מילים בעברית מתחומי דעת שונים
- שימוש בשפה הדבורה והכתובה לצרכים תקשורתיים: שיחה, הבעת דעה/עמדה והעברת מידע.
- קריאת טקסטים מסוגים שונים ולמטרות שונות.
- כתיבת טקסטים למטרות שונות ולנמענים שונים.
- הבנת המשמעות של תכנים כתובים ודבורים.
- הבנת הקשר בין הלשון העברית והלשון הערבית.
- הכרת יסודות המערכת הלשונית והבנתם: מבנים, תופעות ותהליכי לשון.

הנושאים ותכני הלימוד בבי"ס יסודי

נושאי הלימוד הם ספירליים. אפשר לעסוק בהם בנקודות זמן שונות, ברמות העמקה שונות ומהיבטים שונים. לדוגמה, בכל שיעור עברית יש לשלב דיבור מתוכנן, קריאה וכתביה. הנושאים הלשוניים יילמדו כחלק מהעיסוק בנושאים השונים בתוך הקשר ולא כחטיבה עצמאית ומנותקת. לכן חשוב שתיבנה תוכנית שנתית הכוללת הקנייה לצד חזרה ותרגול ומקדמת את קידום המיומנויות באופן ספירלי. תוכנית המשלבת הערכה מעצבת הנותנת מענה לשונות ברמות הידע של התלמידים ומקדמת יכולות תקשורתיות לצד פיתוח הבנה מעמיקה של טקסטים כתובים ושל שיח דבור בשפה העברית. חומרי הוראה מצויים בפורטל הפדגוגי למורים לעברית בבי"ס יסודי במגזר הדרוזי.

תוכנית השש-בש (כאן)

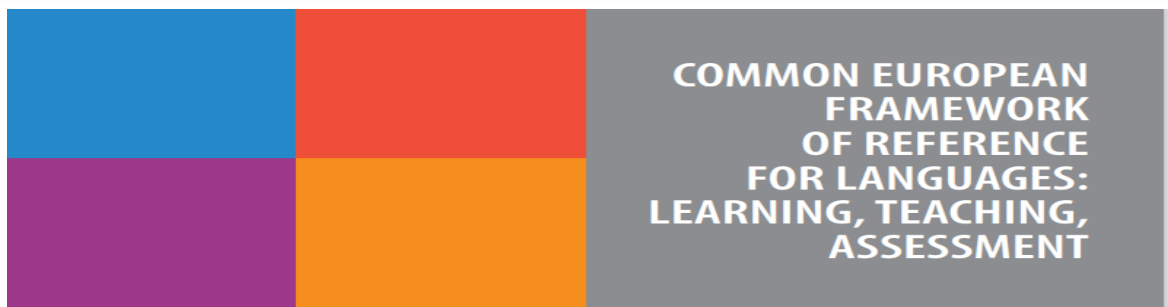
שש-ב"ש – תוכנית שנתית-שבועית-שנתית מציגה במפורט את חלוקת נושאי הלימוד הנדרשים בכל אחת מכיתות הלימוד של בית הספר היסודי בתחום הדעת עברית לדרוזים. התוכנית עוסקת בהוראת העברית כשפה שנייה בכתב ובעל פה. התוכנית מפרטת את תהליך ההוראה לפי שעה שבוע חודש ושנה ומציגה את עקרונות היסוד של הוראת העברית כשפה שנייה. בעקרונות אלו: חשיפה, הקנייה, תרגול בהקשר והפקה שלמה בכתב ובעל פה, בד בבד עם התייחסות לתפקיד המורים ולאחריות התלמידים בתהליך ההוראה והלמידה. בתוכנית הצעות רבות למגוון מצגות, דפי עבודה, סרטונים, משחקים ומבחר פעילויות אינטראקטיביות. כוחה של התוכנית נעוץ ביכולתה למקד את המורים ולשפר את תהליך הוראת העברית כשפה שנייה במגזר הדרוזי.

תוכנית הלימודים החדשה - CEFR

הבעה בעל-פה – עברית דבורה

תחום ההבעה בעל-פה הוא חלק מתוכנית הלימודים של מקצוע העברית למגזר הדרוזי בבית ספר, ויש ללמוד באופן שיטתי מסך שעות ההוראה בהיקף של 2 ש"ש בכיתות ג-ו. מטרתו הפדגוגית היא לפתח כישורי תקשורת ולהביא את התלמידים במגזר הדרוזי שעברית אינה שפת אימם אך חיים במדינה דוברת עברית לכדי שימוש מושכל בעל-פה ויכולת להשתתף באופן פעיל בדיבור רהוט וברור במגוון רחב של סוגי לשון, למטרות שונות ובהקשרים חברתיים מגוונים. ידוע כי עמידה ודיבור בפני קהל תלויים במידה רבה בממד אישי של ביטחון עצמי ובחוסן נפשי בהתמודדות עם ביקורת - דיבור בפני קהל בשפה שנייה קשה שבעתים עם זה אפשר לפתח ולשפר אותו.

ראו כאן את המסמך המותאם (CEFR) להוראת עברית דבורה לדוברי ערבית למגזר הדרוזי והצ'רקסי.

מסגרת התייחסות אירופית משותפת שפות: למידה, הוראה, הערכה" ראה אור לראשונה בשנת 2001 והוא עוסק בהוראה ובלמידה של שפות זרות. ידוע בעולם בכינויו ה- CEFR.

מסגרת זו הותאמה על ידי ועדת מומחים להוראת עברית דבורה לדוברי ערבית במסמך שיש בו התאמה לתוכנית הלימודים עברית בחינוך הדרוזי.

המסמך מציג באופן הדרגתי את רכישת המיומנויות והאסטרטגיות הלשוניות-תקשורתיות בשפה העברית הדבורה החל משלב ההפקה הראשונית שבה הלומדים משתמשים במבטים מוכרים ובתבניות לשון קבועות ועד להפקה עצמאית שבה הלומדים מסוגלים להשתמש בשפה העברית הדבורה באופן עצמאי ובלתי מתוכנן מתוך מודעות לבחירות הלשוניות שהשפה מאפשרת למשתמשים בה, בחירות הנגזרות מהעדפות חברתיות ותרבותיות.

ראו כאן את המסמך המותאם להוראת עברית דבורה לדוברי ערבית למגזר הדרוזי והצ'רקסי.

פרטים והדרכה להטעמת עקרונות שבמסמך חשוב זה יימסרו בהמשך.

תיאורי ביצוע - פעילויות של הפקה דבורה

(מתוך: מסגרת התייחסות אירופית משותפת שפות: למידה, הוראה, הערכה" ראה אור לראשונה בשנת 2001 והוא עוסק בהוראה ובלמידה של שפות זרות. ידוע בעולם בכינויו ה- [CEFR](http://www.cefr.eu)).

סוף בית הספר היסודי	סוף כיתה ב
הפקה דבורה: מבט על	
- מסוגלים לתאר חוויה בנושא הקרוב לעולמם באמצעות שמות תואר מגוונים. - מסוגלים למסור מידע עובדתי על אודות אנשים, מקומות ופעולות שגרתיות מחיי היום-יום באמצעות שימוש באוצר מילים ודקדוק המתאים לרמתם. - מסוגלים להביע הסכמה או אי הסכמה בנושא הקרוב לעולמם ולנמקה.	- מסוגלים לתאר חוויה באמצעות שמות תואר בסיסיים. - מסוגלים למסור מידע עובדתי על עצמם באמצעות שימוש באוצר מילים ובדקדוק המתאים לרמתם.
מונולוג רציף: תיאור חוויה	
- מסוגלים לתאר את עצמם בהרחבה, לתאר את בני משפחתם ולתאר תחביבים, דברים שאוהבים ולא אוהבים באמצעות משפטים פשוטים. - מסוגלים לתאר פעולות שגרתיות מחיי היום-יום שלהם באמצעות משפטים פשוטים. - מסוגלים לתאר חפצים ולהשוות ביניהם.	- מסוגלים לתאר את עצמם (שם, גיל, מקום מגורים), באמצעות שימוש במילים פשוטות ובמבנים נוסחאיים. יש אפשרות להתכונן מראש. - מסוגלים להביע רגשות והרגשות באמצעות שמות תואר פשוטים כמו 'שמח', 'עייף' בליווי שפת גוף.

פעילויות של אינטראקציה דבורה

(מתוך: מסגרת התייחסות אירופית משותפת שפות: למידה, הוראה, הערכה" ראה אור לראשונה בשנת 2001 והוא עוסק בהוראה ובלימוד של שפות זרות. ידוע בעולם בכינויו ה- [CEFR](#)).

ראו [כאן](#) את המסמך המותאם להוראת עברית דבורה לדוברי ערבית למגזר הדרוזי

סוף בית הספר היסודי	סוף כיתה ב
אינטראקציה דבורה: מבט על	
מסוגלים להשתתף באינטראקציות מוגבלות (מבחינת לקיחת תור והיקף) כאשר התקשורת מערבת חזרות בקצב איטי וניסוח מחדש.	מסוגלים לשאול שאלות ולענות על שאלות המתייחסות לעצמם ולשגרות יום יומיות, באמצעות שימוש במבטים נוסחאיים והסתמכות על מחוות כדי להבהיר את המידע.
הבנת בן השיח	
- מסוגלים להבין משפטים פשוטים של בן השיח שמטרתם למלא צרכים יום יומיים ומוחשיים הנמסרים באופן ישיר. - מסוגלים להבין הוראות והנחיות קצרות המופנות אליהם באופן ברור ולמלא אותן.	- מסוגלים להבין שאלות פשוטות הנוגעות אליהם באופן ישיר (למשל, שם, גיל, כתובת). - מסוגלים להבין מידע אישי פשוט (למשל, שם, גיל, מקום מגורים) המוצג על-ידי אחרים. - מסוגלים להבין מילים בסיסיות בנושאים מצומצמים (למשל, צבעים, בעלי חיים, ימות השבוע).
שיחה (חברתית/מוסדית)	
- מסוגלים להציג אנשים להשתמש בביטויים המתאימים בעת מפגש ובעת פרידה. - מסוגלים לשאול לשלומם של אנשים. - מסוגלים להגיב לידיעות ולאירועים אישיים. - מסוגלים להזמין לאירועים ולהגיב להזמנה, להציע הצעות ולהשיב עליהן, לתת מחמאות ולהגיב עליהן, להתנצל ולקבל התנצלות. - מסוגלים להשתתף בשיחה בנושאים למשל, ספורט, מזון ולבטא את העדפותיהם בנושאים אלה. - מסוגלים להשתתף בשיחה שבה התכנים הם בעיקר מידעיים.	- מסוגלים להשתמש במילים וביטויים כמו 'כן', 'לא', 'סליחה', 'בבקשה', 'תודה', 'לא תודה'. - מסוגלים לזהות מילות ברכה פשוטות בעת מפגש ובעת פרידה (כגון: 'שלום', 'בוקר טוב', 'להתראות').

- במהלך שנה"ל יוטמעו עקרונות ה- CEFR בתוך בתי הספר.

פריסת התכנים - הבעה בעל־פה

ו	ה	ד	ג	
רצף לוגי: סיבה ותוצאה, הכללה, השוואה, תופעה, היבטים, בעיה ופתרון, טיעון ושכנוע. שיחה, דיון, דעה אישית, עמדה, עובדה.	תגובה, התייחסות, רצף הדברים מי ? מה ? מתי ? איפה ? כמה ? לאן ? היכן ? כיצד ? מבנים לוגיים: סיבה, תוצאה, בעיה ופתרון, הסבר, נימוק, הוכחה, פירוט והדגמה.	תיאור, דיווח, סיפור פתיחה, גוף, סיום, נימוק, כי, מפני ש.. מי ? מה ? מתי ? איפה ? כמה ? לאן ? היכן ? כיצד ? רצון, צורך, יכולת	תיאור, דמות, עצם, משפט תקין מושגי מרחב: על, מתחת, מעל, לפני, אחרי, בין, על-יד, בתוך למטה, למעלה, קדימה, אחורה, בפנים, בחוץ מילות שאלה: מי ? מה ? מתי ? איפה ? כמה ? כיצד ? איך ? מדוע ? לשם מה ? בשביל מה ?	מושגים מרכזיים
ארגון האירועים לפי רצף לוגי. הצגת טיעון על הנושא הנלמד. השתתפות פעילה בשיחה ובדיון בעקבות הקטע המושמע והבעת עמדות ודעות. דיווח בעל-פה על חוויות ועל אירועים מחיי היומיום.	השתתפות בשיחה ובדיון תוך הקשבה ומתן תגובה לדברי אחרים. גילוי יחס מכבד לדברי הזולת. תיאור ו / או דיווח על אירועים, דמויות, עצמים, חוויות, צרכים, רצונות, שאיפות, חלומות, תחביבים, התנסויות, עלילות וכד' בנושא נלמד וכן בעניינים הקשורים בחיי היום-יום מתוך הסביבה הקרובה (כיתה, בית ורחוב). שאלת שאלות בהקשר לתוכן הנלמד ומתן תשובות ענייניות ומנומקות. הבעת עמדה ו/או דעה בנושא הנלמד, תוך הסבר ונימוק לביסוס הטיעון. העלאת פתרונות חלופיים לסוגיה, בעיה, דילמה בטקסט נתון.	תיאור חוויות, אירועים, דמויות, עצמים אירועים משפחתיים, אקטואליים. השתתפות פעילה בדיון, תוך התייחסות לדברי האחרים ומתן הסברים, נימוקים והבעת דעות ורגשות. שאלת שאלות ומתן תשובות ענייניות ונימוק במידת הצורך. שאלת שאלות כחלק מהשתתפות בשיחה או בדיון. הבעת רצונות, בקשות, יכולות וכד'.	תיאור אירועים, דמויות ועצמים במשפטים מתאימים ותקינים. שיתוף אחרים בחוויות אישיות, רגשות ומחשבות, תוך שימוש במשפטים פשוטים. תיאור דמויות ועצמים תוך שימוש במושגי מרחב. שימוש נכון במילות השאלה ומתן תשובה בצורה עניינית.	מיומנויות נדרשות

קריאה בקול

בשל החשיבות שבחיזוק הקריאה בעברית בקרב התלמידים ומפאת הקושי בהתמקדות במיומנות זו בצורה אישית במסגרת הכיתה, יצרנו שיתוף פעולה עם חברת **מייקרוסופט** הישראלית. בימים אלו אנו עמלים על פיתוח כלי טכנולוגי למעקב אחר התקדמות הקריאה בעברית (כולל שטף ודיוק) המותאם לצרכים של התלמידים שלנו. קריאה שוטפת ומדויקת בעברית עוזרת לבנות ביטחון עצמי אצל הלומד ולפתח מיומנויות אורייניות נלוות. הכלי יסייע בעיצוב חוויית קריאה מותאמת אישית ובבדיקה פרטנית של התקדמות הלומד.

הקריאה בקול היא חלק מתוכנית הלימודים של המקצוע בבית-ספר יסודי. התחום מפתח את מיומנות ההאזנה והדיבור ויש ללמדו באופן שיטתי בהיקף של כ-15% מסך שעות ההוראה בכיתות ב-ו. בנוסף לשיעורים ייעודיים לקריאה רהוטה ושוטפת תשולב מיומנות הקריאה בכל אחד משיעורי העברית. יש בכוחה של מיומנות הקריאה בקול לתרום להרחבת אוצר המילים של התלמיד בעברית והעשרת השפה מבחינה סגנונית. על התלמיד להכיר את הצלילים השונים של סימני הניקוד המשמעותיים.

הוראת הקריאה בקול בבית-ספר יסודי תתמקד ב**טקסטים מנוקדים**, שיילקחו מארבעה עולמות שיח:

- התקשורת הבין-אישית: דיאלוגים וראיונות
- תקשורת ההמונים: פרסומות, מכתבים למערכת, חדשות
- השיח העיוני: קטעים מספרי הלימוד, ערכים מאנציקלופדיה, מקורות מידע מהמרשתת
- הספרות: שירה, סיפורת: סיפורי ילדים, סיפורי עם ואגדות

סימני הניקוד לקריאה בקול

הצליל	סימן הניקוד			
A	א	א	א	א
E	א	א	א	א
I	א	א'		
O	א	א	א	א
U	א	א	א	

פריסת התכנים - קריאה בקול¹

ו	ה	ד	ג	ב	
קריאה עצמית, בחירה, רלוונטיות, עניין אישי.	דיוק, שטף, הגייה, סימני פיסוק, נימת קול	קריאה שוטפת, קריאה דמומה, ניקוד, פסקה, קטע, טקסט	משפט, פסקה, טקסט. סימני הפיסוק: נקודה, פסיק, סימן שאלה, נקודתיים, סימן קריאה.	אות, צורה, תנועה	מושגים מרכזיים
קריאה קולית שוטפת ומדויקת של טקסטים תוך שליטה בצופן האלפביתי. התאמת דרכי הקריאה למטרות הקריאה. חיפוש אחר חומרים מקוונים רלוונטיים לנושא הנלמד.	קריאה רהוטה של טקסט מנוקד ולא מנוקד. קריאה דמומה של טקסט נתון והצגת הנושא המרכזי שלו. קריאת טקסטים שונים (שיר, סיפור, הזמנה, מתכון, הוראות, לתשבץ, מודעה, טקסט מדעי, אגדה, מעשיה, קומיקס, כתבה, מידעי, מכתב, טקסט מפעיל).	קריאה שוטפת של טקסט מנוקד והבנת הכתוב כדלקמן: א. מידע, תיאור והסבר- טקסט מידעי לימודי. ב. טקסט- הפעלה: תשבץ, ברכה, הזמנה, מודעה ג. טקסט ספרותי: סיפור, שיר, מעשייה	קריאת הוראות, משפטים וקטעים קצרים מנוקדים. התייחסות לכותרת, לתמונות לאיורים ולעיצוב הטקסט. קריאה קולית ודוממת בהתאמה לסימני הפיסוק.	הכרת שמות האותיות וזיהוי צורתן בכתב יד ובדפוס. קריאת האותיות בצירוף התנועות: קמץ, פתח, חיריק, חולם. הבחנה בין צלילים מבחינה פונולוגית.	מיומנויות נדרשות

מיומנויות והדגשים להוראה ולהערכה

שטף הקריאה, הדיוק וההגייה חשובים להבנת הנשמע להלן נקודות לתשומת לב להוראה ולהערכה:

- חשוב להיות מודעים לתפקידה של האינטונציה ולהשתמש בה באופן משמעותי.
- חשוב לעשות שימוש מיטבי בסימני הפיסוק, במיוחד בפסיקים, אשר נותנים את ההכוונה למקום הנכון ליצירת הפסקות בזמן קריאה.
- כדאי לסמן בטקסט מקומות בעייתיים, לדוגמה: מילים ארוכות במיוחד שקשה לבטא, צמדי מילים שהשנייה מתחילה באותה האות שבה מסתיימת הראשונה, דבר שעלול לגרום לחיבור בין המילים באופן שיפגע בהבנתן, וכד'. מומלץ "לקרוא קדימה" בזמן ההקראה, כלומר לתת לעיניים לרוץ קדימה לפני שהפה מבצע את הקריאה, וזאת כדי להתכונן למשפט הבא.

¹ מאגר טקסטים יעמוד לרשות המורים בפורטל הפדגוגי.

האזנה והבנת הנשמע

הבנת הנשמע וההאזנה הם חלק מתוכנית הלימודים בעברית לבית-ספר יסודי. בכל שכבות הגיל כיתות א – ו מיומנויות ההאזנה והבנת הנשמע ישולבו כחלק מנושא הקריאה בקול תוך עיסוק בטקסטים מעולמות השיח השונים. להאזנה ולהבנת הנשמע היבטים שונים: הקשבה, קליטה, ייחוס משמעות, תגובה וזכירת מסרים דבורים. בתהליך הלימודי של שפה שנייה יש להאזנה תפקיד ייחודי בעיקר בהבנת המסרים בשיח הדבור בעברית. מיומנויות אלו הן חלק מתרבות הדיבור בכל שפה והן הבסיס לפיתוח ההבעה בעל־פה.

מטרת העל היא לפתח אצל המאזין את היכולת לפענח את המסרים העולים מהאזנה לטקסטים מעולמות השיח השונים ומהאזנה לדיבור שוטף של שיח דבור, פרסומות ושידורים באמצעי התקשורת. חשוב לתרגל פענוח תכנים בהאזנה לקטעי אודיו, קטעי קריאה, צפייה בתשדירים וכדומה. אורך הקטעים ורמתם יותאמו לרמת התלמידים ולתחומי העניין שלהם.

פריסת התכנים - האזנה והבנת הנשמע

מושגים מרכזיים	ב	ג	ד	ה	ו
האזנה הקשבה תגובה בעל פה שאלה תשובה	הקשבה, האזנה, רצף, רעיון	מילות מפתח, רצף, נושא, דיון כיתתי, דו- שיח, הקראה	מילת מפתח, רצף, רעיון, מיון, הסבר, נימוק, תיאור, הדגמה.	זמן, מקום, דמויות, אירוע, נושא, סוג טקסט, רעיון מרכזי, עיקר וטפל, רצף אירועים	
מיומנויות נדרשות	האזנה לשירים ולסיפורים קצרים. למידת שירים וסיפורים קצרים בעל-פה (ישיר וידקלם). הקשבה לדברי אחרים, מתן תגובה בצורה הולמת והשתלבות בשיחה. הבנת הוראות	האזנה לטקסטים והשתתפות בדיון בעקבותיהם ומענה לשאלות קשורות לטקסטים אלה. הבנת נושא, רעיון ורצף הדברים בטקסט נלמד מעקב אחרי רצף הדברים וזיהוי רעיונות בנאמר.	מילוי הוראות הניתנות בעל פה. מעקב אחרי רצף הדברים וזיהוי הנושא. סכום הטקסט הנשמע. העיקריים במילים של התלמיד. כגון: ספור, דיון כיתתי, שיחות אישיות, קטע מתוך אמצעי תקשורת, פזמונים, תשדירי ספורט וכד'. סכום בעל פה של תוכן הנשמע והצגתו בצורה חלופית (ציור, שרטוט ועוד) הצגה של סכום, ספור, חדשות במליאה.	מילוי הוראות פשוטות ומורכבות. האזנה לפרסומות, שירים, פזמונים ותשדירים והבנתם. מעקב אחרי רצף הדברים וחזרה על הפרטים העיקריים במילים של התלמיד. כגון: ספור, דיון כיתתי, שיחות אישיות, קטע מתוך אמצעי תקשורת, פזמונים, תשדירי ספורט וכד'. סכום בעל פה של תוכן הנשמע והצגתו בצורה חלופית (ציור, שרטוט ועוד) הצגה של סכום, ספור, חדשות במליאה.	התייחסות עניינית ומכבדת לדברי הזולת. זיהוי נושא הטקסט המושמע (סיפור, חדשות, פרסומות, שירים, פזמונים ועוד). איתור פרטים בסיסיים מהטקסט התומכים בהבנת התלמיד (מקום, זמן, דמויות, התרחשויות, בעיות, דילמות). מתן הסבר ופרשנות לנאמר. איתור הרעיון המרכזי בטקסט והבחנה בין עיקר לטפל. הצגה במליאה של ספר, חדשות וכד'.

מיומנויות וכישורי חשיבה

- התלמיד יזהה את נושא הטקסט המושמע.
- התלמיד ידע לנסח את הרעיון המרכזי / המסר של הטקסט המושמע בכתב ו/או בעל־פה.
- התלמיד יאתר מידע מתוך הטקסט המושמע בהתאם לשאלות הניתנות בשלב ההאזנה.
- התלמיד יעריך את הנאמר; ינקוט עמדה; יגיב לנאמר באופן ממוקד וענייני.

הבנת הנקרא

אוריינות קריאה היא יכולתו של הפרט להבין טקסטים, להשתמש בהם, להעריך ולבקר את הכתוב בהם ולעסוק בהם כדי להשיג את מטרותיו, לפתח את הידע ואת הפוטנציאל שלו ולהיות חלק מחברה. (פיזה, 2018) הגדרה זו תואמת לראייה הכוללת של הבנת הנקרא בקרב התלמידים במגזר הדרוזי דוברי הערבית בהתייחס לטקסטים כתובים בעברית, לפיכך משימות ומטלות שיינתנו לתלמידים צריך שיהיו בבסיס ההוראה וההערכה של עברית שפה שנייה ויותאמו לממדי ההבנה המוגדרים במסגרת המושגית החדשה של פיזה 2018. תהליכי קריאה והבנה של טקסט יידרשו לאורך כל שנות לימוד העברית ברמות העמקה שונות המותאמות לנלמד. הדרישות בשאלות ההבנה יינתנו בהתאם לממדי ההבנה.

רצוי לבנות את לימודי ההבנה וההבעה של עברית כשפה שנייה במבנה ספירלי המאפיין רכישת שפה בכלל ועברית בפרט. **ספירליות בלמידה פירושה הוא שבכל שלב אין זונחים את מה שנלמד בשלב הקודם אלא מתבססים עליו, מוסיפים עליו, מרחיבים אותו או מעמיקים בו.** כתוצאה מכך תהיה חפיפה בין תכנים במסגרת ההוראה של הבנת הנקרא והבעה בכתב בשכבות הגיל ב-ו. ההבחנה תתבטא באורך הטקסטים לקריאה ובמורכבותם בתחום הבנת הנקרא ובמורכבות תהליכי הכתיבה והיקפיה בתחום ההבעה בכתב. הספירליות יכולה להתבטא הן בעלייה ברמת הקושי של הטקסטים והן בכמות ובאיכות של הנושאים הלימודיים שיטופלו בכל טקסט. רמת הקושי של הטקסטים מתבטאת באורכם, במורכבות הרעיונות שבהם, במורכבותם המבנית, במידת ההפשטה וההכללה, באוצר המילים והביטויים ובסגנון הכתיבה. **אפשר לפרוס את הטקסטים הנקראים והנכתבים מן הקל לכבד – מן הקצר לארוך, מן האישי לכללי, מן המוחשי למופשט, מן הפשוט למורכב.**

חשוב שהטקסטים הניתנים לתלמידים יהיו מעובדים ומותאמים לרמתם מבחינה טקסטואלית ודידקטית.

פריסת התכנים - הבנת הנקרא (כולל סמנטיקה ואוצר מילים)

ו	ה	ד	ג	ב	
מושגים מרכזיים טקסט מידע וסיפורי. רצף לוגי: סיבה ותוצאה, הכללה ופרטים, השוואה, בעיה ופתרון, רצף אירועים. דעה, עובדה, טיעון ושכנוע.	משמעות גלויה: זמן, מקום, זמן, מקום, דמויות, רצף, אירוע, נושא, רעיון מרכזי, מסקנה, משמעות סמויה: הכללה, מסר, משמעות, מטרה, משל, נמשל	דמויות, זמן, מקום, כותרת, נושא, רעיון מרכזי, משמעות גלויה וסמויה, רצף אירועים, לפני, אחרי, סיבה, תוצאה, מסר, סיכום, חוויה, התנסות.	משמעות, תוכן, הקשר, רצף, זמן, מקום, דמויות, התרחשות, כותרת, נושא, רעיון. משמעות, הקשר, פירוש, נרדפות, הפכים	נושא, לפני, אחרי, אירוע, רצף, קישור, הוראות	
מיומנויות נדרשות הבנת נושא הטקסט ורצף האירועים, תוך זיהוי המשמעות הגלויה והסמויה של הטקסט. זיהוי משפטי מפתח בתוך הטקסט ומלות מפתח בתוך המשפטים. הבחנה בין עיקר לטפל. הבחנה בין עובדות לדעות בטקסט. נקיטת עמדה לגבי הכתוב תוך התייחסות	זיהוי מילים בהקשר לתוכן והבנת משמעותן. איתור פרטים (זמן, מקום, דמויות) מתוך הטקסט וזיהוי הנושא המפורש. הבנת הרצף הלוגי של האירועים. זיהוי משפטי מפתח בתוך הטקסט ומלות המפתח בתוך המשפטים. הבחנה בין עיקר לטפל.	הפקת המידע שבתוך טקסט ופירוש משמעותו הגלויה בשפת התלמיד. איתור פרטים רלוונטיים בטקסט נתון המסייעים להבנה מעמיקה של התוכן הנלמד (נושא, רעיונות, זמן, מקום, דמויות, מסר, מידע וכד'). קישור בין הכותרת לתוכן הטקסט. הסקת מסקנות לגבי תוכן הטקסט. קישור תוכן הטקסט לעולמו האישי של התלמיד, התנסויותיו, חוויותיו ותחומי ענייניו.	זיהוי נושא הטקסט והבנת משמעותו. הבנת רצף האירועים בספור איתור פרטים נלווים התומכים בהבנת הטקסט (זמן, מקום, דמויות והתרחשויות). הבנת משמעותן של מילים חדשות בהקשר לתוכן. רכישת מילים חדשות ושימוש בהן. הבנת משמעות המילים מתוך הקשר.	זיהוי נושא הטקסט ורצף האירועים. מילוי הוראות בתיווך המורה.	

לרעיונות, לנושאים ולמסרים. הערכה ונקיטת עמדה כלפי הכתוב קישור לטקסטים אחרים.	זיהוי הרעיון המרכזי והבנת מטרת הטקסט. הסקת מסקנות מתוך הנאמר בטקסט. זיהוי סיבות ותוצאות של ההתרחשות או העלילה. הבעת עמדה / או דעה מנומקת כלפי התוכן הנלמד.	הבחנה בין סיבה לתוצאה והבנת הקשרים ביניהן.			
---	---	--	--	--	--

סמנטיקה ואוצר מילים

השימוש במילון עברי-ערבי יהיה במידת הצורך חלק משיעור בעברית בבי"ס יסודי. התלמידים ילמדו להשתמש במילון לצרכים שונים בקריאה ובכתיבה.

לצורך כך יש לעסוק לאורך כל שכבות הגיל בפיתוח המיומנויות הקשורות למילון:

- סדר הערכים במילון עברי-ערבי
- דרכי החיפוש במילון (שם עצם, שם תואר וצירופים)

מיומנויות והדגשים להוראה ולהערכה

במהלך שיעורי עברית יש לחשוף את התלמיד למגוון רחב של טקסטים בסוגות שונות, בנושאים שונים ובהיקפים שונים. יש לשלב טקסטים חזותיים, כגון: תמונות, תרשימים, גרפים, טבלאות, לרבות טקסטים זעירים, כגון דבקיות, מודעות ופרסומות. לעיסוק שיטתי בטקסטים מנקודות ראות שונות בהבנת הנקרא, לרבות התמקדות באוצר מילים, יש חשיבות רבה ברכישת שפה. על כן יש להקפיד על קריאה של לפחות טקסט אחד בשבוע (בכיתה או בבית, בעבודה משותפת או בעבודה עצמית) וכ-20 טקסטים בשנה. חשוב שהטקסטים יהיו בהיקפים שונים ובסוגות השונות, מודפסים ומקוונים.

מומלץ לארגן את הטקסטים סביב נושאי תוכן. אפשר לבחור נושאים מרכזיים מן האקטואליה, מן התחום החברתי והבינאישי, מן התחום האזרחי, מן התחום הערכי-מוסרי, מעולם המדע וכיוצא באלו (דוגמאות לנושאים: הטכנולוגיה והשפעתה על הנוער, התנדבות בקהילה, דרכי התמודדות עם העוני, מאבק בגזענות ובאלימות, הלשון כמשקפת תרבות וכדומה). לנושא הנבחר רצוי להביא שני טקסטים או יותר. בכל נושא כזה כדאי לקיים פעילות של כתיבה בעקבות הטקסטים.

כתיבה והבעה בכתב

הוראת תחום הכתיבה וההבעה בכתב בעברית שפה שנייה היא ספירלית. נושאים רבים חוזרים על עצמם ברמות שונות של העמקה ושל מורכבות בהתאם לשכבת הגיל ורמת הידע הלשוני לרבות אוצר המילים. על כן, חשוב שהמטלות תהיינה מדורגות ומותאמות לשכבת הגיל כמפורט בפרסית התכנים להבעה בכתב לתלמידי ביי"ס יסודי. הכתיבה צריכה לתפוס מקום **בכל שיעור עברית** בבי"ס יסודי גם אם בחזית השיעור העיסוק הוא בתחום אחר, למשל עברית מדוברת או לשון בהקשר. בנוסף, יש להקצות לפחות שעה או שעתיים שבועיות לקריאה ולכתיבה בעקבותיה. על הכתיבה להיות תהליכית ומלווה בתהליך של הערכה מעצבת וקידום הכתיבה אלו יבואו לידי ביטוי בקיוט חוזר של הכתיבה, במתן משוב מקדם כתיבה ובתהליכי בקרה של התלמיד (רפלקציה אישית) ושל המורה. כדאי להקפיד כי הכתיבה תהיה בזיקה לטקסט אחד או יותר במידת האפשר.

פריסת התכנים לכתיבה ולהבעה בכתב

א	ה	ד	ג	ב	
כותרת, פתיחה, גוף, סיום, פסקות תיאור, הסבר, נימוק, תהליך, תופעה, התנהגות. בעד, נגד, עמדה, דעה, טענה, שכנוע סיכום, קיצור מידע טבלה, תמונה, גרפיקה	עיצוב, רווח, שורות, שוליים. שם, פועל, תואר. משפט פתיחה עלילה סיום נקודה, פסיק, סימן שאלה, סימן קריאה, נקודתיים, מירכאות, סוגריים, חמשת המימיי: מי, מה, מתי, איפה(מקום) מדוע נימוק, סיבה ותוצאה, טיעון והנמקה (כי, מפני ש, בגלל, כדי ש...).	שורות, רווחים, שול, סימני פיסוק, משפט, פסקה, קטע. משפט פשוט, משפט חובר, רצף לוגי, סיכום, מבנה, כותרת, עמדה, דעה	כתב , שורות, רווחים, שול, סימני פיסוק (נקודה, פסיק, סימן שאלה) תיאור, דמות, עצם, משפט תקין, שם , פועל , תואר, זמנים (אתמול, היום, מחר), רגשות ומחשבות	ארגון צורני של המחברת: שורה, רווח, שול, עמוד, דף האותיות והתנועות בדפוס ובכתב יד: כיוונים: ימין, שמאל, מעל, בתוך ומתחת, א-ב, 22 אותיות, חמש אותיות סופיות כתיבה תקנית: מילה, משפט, פירוק והרכבה של מילים	מושגים בסיסיים
כתיבת סיפורים ורשמים או דיווח	כתיבה על-פי מוסכמות הכתיבה (מילוי הוראות,	כתיבת פיסקה עפ"י מוסכמות	כתיבה באופן תקין ועפ"י	כתיבה תוך התחשבות	מיומנויות נדרשות

במבנה הצורני.	מוסכמות הכתיבה	הכתיבה, עם סימני הפיסוק.	הנחיות ו / או כתיבה חופשית).	בעקבות אירוע, קריאה או צפייה.
עיצוב נכון של האותיות	הכוללים שם, פועל ותארים.	תיאור אירועים, דמויות ועצמים במשפטים.	כתיבה תקנית מבחינה תחבירית.	כתיבה על פי מחוון, עפ"י חמש המ"מים (או שאלות המ"ם): מי, מה, מתי, מקום, מדוע.
בכתב קריא ובכיוונים הנכונים.	כתיבת משפטים פשוטים בשילוב מיליות ומילות קישור.	ותקינים.	התנהלות ומאפיינים של מספר דמויות.	כתיבת שאלות לראיון.
הרכבת מילים מצלילים שונים	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	כתיבה תקנית והתאמת סימני הפיסוק.	כתיבה בסוגות שונות – סיפור, שיר, דיווח, ראיון.
וכתיבתן.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	כתיבת רשמים בעקבות אירוע, קריאה או צפייה.	כתיבת טקסט מידעי כתוצר של מיזוג מידע משני מקורות.
התאמת מילים למשמעות.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.
כתיבת מילים הקשורות לנושא הנלמד,	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.
בכתיב נכון ובכתב קריא.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.	מילים פשוטות בשילוב מיליות ומילות קישור.

במיומנות הכתיבה יש לשים לב במיוחד לנקודות הבאות:

א. כתיבת תשובה

כחלק מנושא ההבעה בכתב יוקדשו בכל שכבות הגיל תשומת לב מיוחדת לכתיבת תשובה לשאלות בממדי ההבנה השונים.

1. פירוק השאלה והבנת מילות השאלה ומילות ההוראה בעברית יש לעסוק בנושא מילות השאלה בעברית ואופן ההתייחסות אליהן בכתיבת תשובה.
2. האסטרטגיות הנדרשות מהתלמיד בבואו לכתובת תשובה לשאלה – על פי ממדי ההבנה.
3. בקרת תשובה לפיתוח לומד עצמאי

ב. כתיבת פסקה/חיבור/סיפור/דיווח

כיתה ו	כיתה ה	כיתה ד	
היקף הכתיבה	פסקה	כ-25 מילים	חיבור/סיפור/דיווח 75-125 מילים
סוגות לכתיבה	מכתב אישי ומכתב רשמי כתיבת הנחיות והוראות (טקסט מפעיל) כתיבת דיווח על טקסטים חזותיים (טבלאות, גרפים)	בכיתות ה-ו התלמידים יעסקו בכתיבה של דעה מנומקת בנושאים אישיים וחברתיים הקרובים לעולמם למשל תלבושת אחידה, טיול, עונש קולקטיבי ועוד. הם יכתבו תיאורי חוויות למיניהן, וידווחו על אירועים משמעותיים מחייהם בתוך ביה"ס ומחוצה לו.	

הערכת הכתיבה

מטרת הערכת הכתיבה של התלמיד בבי"ס יסודי איננה רק לצורך מדידה ומתן ציון אלא בעיקר לצורך קידומו במיומנות קשה וחשובה זאת של כתיבה בשפה העברית שאיננה שפת האם שלו.

כדי שתוצאות ההערכה יעצבו את ההוראה והלמידה תהליך ההערכה צריך להיות מבוסס על הערות שיאפשרו לתלמיד לתקן את כתיבתו ולשפרה.

תהליך הכתיבה הוא מעגלי והוא כולל ארבעה שלבים:

1. תכנון הכתיבה (טרום כתיבה)

2. כתיבה

3. בקרה (המורה יכתוב הערות מקדמות כתיבה)

4. שכתוב (כתיבה מחדש בהתאם להערות המקדמות) וחוזר חלילה עד שהתלמיד ירגיש שמיצה את יכולת הכתיבה שלו בנושא הנתון.

הערכת הכתיבה תתבצע באמצעות מחוון אחיד לכל בתי-הספר היסודיים במגזר הדרוזי -

מחוונים להערכת כתיבה יפורסמו ב**פורטל הפדגוגי עברית לדרוזים**

דוגמה: מחוון להערכת כתיבה מתוך לעיין בדרכי הערכת תוצרי כתיבה **כאן**

ידע לשוני

פריסת התכנים					
מושגים בסיסיים	ב	ג	ד	ה	ו
שמות גוף (זכר, נקבה, יחיד רבים) שמות עצם: זכר, נקבה, יחיד, רבים	משפחות מלים: שרש, משפחת מלים סיומות למילים: זכר, נקבה, יחיד, רבים, יחידה, רבים, רבות שמות המספרים: מאחת עד עשר בזכר ונקבה מערכת השם: שם מערכת הפועל: כינוי גוף, פועל, פעולה, זמן עבר, הווה, עתיד מילות שאלה בסיסיות: מה, מי, מתי, איפה, מדוע, לאן, למה מילות יחס: אל, ל, מ, אצל, על, מתחת, מעל, של....	משפחת מלים: שרש, משפחת מלים סיומות למילים: זכר, נקבה, יחיד, רבים, יחידה, רבים, רבות שמות המספרים: מאחת עד עשר בזכר ונקבה מערכת השם: שם מערכת הפועל: כינוי גוף, פועל, פעולה, זמן עבר, הווה, עתיד מילות שאלה בסיסיות: מה, מי, מתי, איפה, מדוע, לאן, למה מילות יחס: אל, ל, מ, אצל, על, מתחת, מעל, של....	משפחת מלים: שרש, משפחת מלים סיומות למילים: יחיד, רבים, יוצא דופן שם המספר: מספר יסודי, מספר סודר מערכת השם: שם מערכת הפועל: כינוי גוף. זמנים: עבר, הווה, עתיד. משפט פשוט ומחובר פשוט, מחובר, מילות קישור (בגלל, כי, כאשר וכד') מילות שאלה בסיסיות: מה, מי, מתי, איפה, למה, מדוע, לאן מילות יחס: עם, בתוך, בגלל, ליד, לפני, אחרי ועוד. כינוי רמז: זה, זאת, אלה	מערכת הפועל: שורש, משפחת מילים, כינוי גוף, זמן (עבר, הווה, עתיד וציווי). מערכת השם: שם תואר, זכר, נקבה, יחיד, רבים, יוצאי דופן. שם המספר: מספר בזכר, מספר בנקבה, מילות קישור ומילות יחס: מילת יחס, מילת קישור, אותיות בכל"ם, ו' החיבור, ה"א היידוע מילות שאלה: מי, מה, מתי, איך, מדוע, למה, האם, למי, למה, כמה, לאן, איפה משפחת מילים: שם הפעולה, שם הפועל	חזרה ספירלית על כל מה שקדם. סמיכות: צמדי מלים, סמיכות, פרודה, חבורה מילות תפקוד: מילות קישור ומילות יחס מילות תפקוד, קשרים במשפט, כאשר, ככל ש... אם, אז לאחר מכן, תוך כדי כך, לפני כן סיבה ותוצאה: כי, בגלל ה, מפאת, הודות ל, מאחר ש, מפני ש,
מיומנויות נדרשות	הכרת כל שמות הגוף.	זיהוי מילים המסתעפות מאותו שורש, לאותה משפחת	זיהוי מילים המסתעפות מאותו שורש השייכות לאותה משפחת	זיהוי מילים המסתעפות מאותו שורש.	הכרה ושימוש בצמדי מלים בצורת הסמיכות.

התאמה	השייכות לאותה משפחת מלים.	מלים. הכרת הסיומות האופייניות למלים	זיהוי ושימוש בשמות באופן תקין והתאמת שם לפועל ולתואר	הכרת תפקידיהן של מילות הקישור ודרכי השימוש בהן למטרת הבנת טקסטים.
לזכר ונקבה.	הכרת הסיומות האופייניות למילים בלשון זכר, נקבה, יחיד, רבים וזוגי- כולל יוצאי הדופן ואברי גוף.	שם לפועל ולתואר בזכר ונקבה בשפה הדבורה והכתובה. הכרת המספרים עד 100	הכרה ושימוש במילות היחס ונטיותיהן- את, אותי.. אותך, עלי עליך...אלי אליך...בי, ברך... לי, לנו, לכם.	
שימוש בחלק משמות הגוף לצורך חיבור משפטים קצרים.	זכר ובלשון נקבה, ביחיד וברבים (כולל יוצאי דופן).	הכרת שם המספר (במספר יסודי מ-1-10, סודר מ-1-10 כולל ימי שבוע).	הבחנה בין מספרים בזכר לנקבה ושימוש תקין בשפה דבורה וכתובה.	
הכרת דרכי השימוש בזכר ובנקבה, ביחיד וברבים.	המספר היסודי והמונה ושימוש תקין בכתיבה ובקריאה. זיהוי שמות בטקסט נתון. זיהוי פעלים בגופים השונים ובזמנים שונים. שימוש תקין בפעלים בקריאה ובכתיבה של משפטים וטקסטים.	הכרת המספרים עד 100 שימוש בפעלים מבניינים שונים ללא שם הבניין. הכרת מבנה המשפט הפשוט. הבחנה בין שם, פועל ותואר כחלקים הבונים את המשפט השלם.	הבחנה בין מילות קישור למלות יחס בשפה הדבורה והכתובה. הטיה נכונה ושימוש תקין במילות יחס (את , אותי , אותך , עלי , אלינו) הכרת תפקידיהן של מילות הקישור ודרכי השימוש בהן למטרות הבנה והפקה של טקסטים (כאשר , ככל ש... , אם , אז , לאחר מכן , מפני ש...) הכרת מילות השאלה ושימוש נכון בהן בדיבור ובכתיבה. זיהוי שם הפעולה ושם הפועל כחלק ממשפחת מלים. זיהוי שם הפועל כ	
		הכרת הסיומות האופייניות למלים בלשון זכר, נקבה, יחיד, רבים וזוגי- כולל יוצאי הדופן ואברי גוף.	הכרת המספרים עד 100	
		הכרת שם המספר (במספר יסודי מ-1-10, סודר מ-1-10 כולל ימי שבוע).	הבחנה בין מספרים בזכר לנקבה ושימוש תקין בשפה דבורה וכתובה.	
		הכרת המספרים עד 100	הבחנה בין מילות קישור למלות יחס בשפה הדבורה והכתובה.	
		שימוש בפעלים מבניינים שונים ללא שם הבניין.	הבחנה בין מילות קישור למלות יחס בשפה הדבורה והכתובה.	
		הכרת מבנה המשפט הפשוט.	הטיה נכונה ושימוש תקין במילות יחס (את , אותי , אותך , עלי , אלינו)	
		הבחנה בין שם, פועל ותואר כחלקים הבונים את המשפט השלם.	הכרת תפקידיהן של מילות הקישור ודרכי השימוש בהן למטרות הבנה והפקה של טקסטים (כאשר , ככל ש... , אם , אז , לאחר מכן , מפני ש...)	
		הכרת המשפט המחובר (הבנוי משני משפטים פשוטים).	הכרת מילות השאלה ושימוש נכון בהן בדיבור ובכתיבה.	
		חיבור משפטים פשוטים ומחוברים. חיבור משפטי שאלה בנושאים שונים ומתן תשובות בהתאם למשמעות השאלה	זיהוי שם הפעולה ושם הפועל כחלק ממשפחת מלים. זיהוי שם הפועל כ	
		שימוש במילות הקישור והיחס באופן תקין בעל פה ובכתב. נטיית מילות היחס. הכרת כינויי רמז.		

יחידות לימוד להוראה ולתרגול

שם היחידה	קישור ליחידת ההוראה	שכבת גיל	אופנות השפה ומיומנויות
אוויר נקי	https://learn.education.gov.il/go/14224	ד'	עברית דבורה
המקום שלי במשפחה	https://learn.education.gov.il/go/9141	ד'	פיתוח כישורי האזנה, דיבור, הבנת הנקרא
הפתעות במטבח	https://learn.education.gov.il/go/5534	ד'	פיתוח כישורי האזנה ודיבור
יחידה 1: א, ב	https://learn.education.gov.il/go/5283	ג'	פיתוח כישורי האזנה, דיבור, הבנת הנקרא
לומדים בתנועה	https://learn.education.gov.il/go/7011	ד'	פיתוח כישורי האזנה, דיבור, הבנת הנקרא
מי אני? יחידה 1: כמו כולם	https://learn.education.gov.il/go/8501	ד'	פיתוח כישורי האזנה, דיבור, הבנת הנקרא
מסיבת שינה - מסיבת פיג'מות	https://learn.education.gov.il/go/3759	ד'	פיתוח כישורי האזנה, דיבור, הבנת הנקרא
מסיק הזיתים שלי	https://learn.education.gov.il/go/15942	ד'	פיתוח כישורי האזנה, דיבור, הבנת הנקרא

הודעות משולחן המפמ"ר

1. הנושא השנתי של מערכת החינוך לתשפ"ד הוא מיצוי ומצוינות – עם פתיחת שנת הלימודים יתקיימו מפגשי הדרכה ויישלחו הנחיות כיצד אנו ממליצים לקדם מצוינות אישית בתחום הדעת שלנו.

2. בראשית השנה תופץ ערכה הכוללת המלצות לפעולות כיתתיות בנושא: "קידום אקלים מיטבי ומניעת אלימות וחרם". נושא זה הולם את הערכים המצויים בתוכנית הלימודים, ולכן יש לשלב תכנים וטקסטים הנוגעים לנושא זה, בתהליכי הלמידה וההוראה הכיתתיים.

3. פורסמו מסמכי ארגון הלמידה ליסודי ולחט"ב לקראת תשפ"ד - ראו קישורים כאן:

<https://meyda.education.gov.il/files/mosdot/organizing-studies-middleschool-tashpad.pdf>

4. לימודי ההסמכה

לאור ההצלחה הרבה של לימודי ההסמכה במכללה האקדמית גורדון ובמכללה הערבית נפתח השנה שוב את התוכנית היוקרתית להסמכת המורים להוראת העברית במגזר הדרוזי. תוכנית ההסמכה בשנת תשפ"ד למורי העברית **ביסודי** תתקיים בחסות **האקדמיה ללשון העברית**. תוכנית ההסמכה היא הזדמנות להתמחות ייחודית בהוראת השפה העברית כשפה שנייה, למורי העברית במגזר הדרוזי. במהלך לימודי ההסמכה יינתן טיפול מיוחד למיומנויות השונות של רכישת השפה: האזנה, דיבור, הבנת הנשמע, כתיבה והבנת הנקרא. דגש מיוחד יינתן גם לדרכי הוראה יצירתיות ועדכניות, המעשירות את אוצר המילים, יכולת ההבעה בכתב ובעל פה, הבנת הנקרא והנשמע, ועוד. פרטים יישלחו בהקדם. לפרטים יש לפנות לד"ר [נורית גנץ](#), יועצת דידקטית להוראת העברית במגזר הדרוזי.

5. השתלמויות

בימים אלו אנו שוקדים על מערך השתלמויות למורי העברית, פירוט מערך ההשתלמויות יישלח לבתי הספר ויפורסם [בפורטל הפדגוגי](#).

מורי העברית נדרשים להשתתף מידי שנה בפיתוח מקצועי בתחום הדעת.

6. תוכנית הגפ"ן

מערכת החינוך הישראלית מטמיעה בשנת הלימודים תשפ"ג את תוכנית הגפ"ן – גמישות ניהולית פדגוגית. בית הספר, מקבל מעתה משאבים בסלים שונים לטובת העשייה החינוכית – לימודית בבית ספרו, ויכול להתאים את הדגשים, הצטיידות בית ספרית ואת התוכניות אותם יפעיל, לאוכלוסיית התלמידים והמורים ולקהילה בהם הם פועלים.

אחד השינויים המרכזיים עבורנו הוא שינוי מתווה ההדרכה אליו היינו רגילים. ימי ההדרכה כפי שהתקיימו עד תשפ"ב, עוברים למתווה אחר, במסגרתו מנהל בית הספר רוכש את שעות ההדרכה המתאימה לבית ספרו בהתאם לשיקול דעתו והתעדוף שלו. שינוי משמעותי נוסף הוא העברתם של הקולות הקוראים מן המטה אל בחירת בתי הספר והרשויות מתוך תקציבם. מדובר במהלך רחב מאד היוצא לדרך ומלווה באופן טבעי בהרבה מורכבויות, חששות וצורך בתקון והתאמה תוך כדי תנועה.

אנו נסייע בתהליכי ההוראה הלמידה והערכה אותם אתם מפעילים, תוך התאמה למסגרות החדשות. הפיתוח המקצועי וקהילות המורים ימשיכו לתת מענה פדגוגי למורים ולתמוך בהם. ביחד נבין את האתגרים וננסה למצוא להם פתרונות לשנה הקרובה בפרט, ולשנים הבאות בכלל.

7. מיזמים ותוכניות

תוכנית השש-בש [כאן](#)

תוכנית שעתית-שבועית-שנתית מציגה במפורט את חלוקת נושאי הלימוד הנדרשים בכל אחת מכיתות הלימוד של בית הספר היסודי בתחום הדעת עברית לדרוזים. התוכנית מפרטת את תהליך ההוראה לפי שעה שבוע חודש ושנה ומציגה את עקרונות היסוד של הוראת העברית כשפה שנייה. בעקרונות אלו: חשיפה, הקניה, תרגול בהקשר והפקה שלמה בכתב ובעל פה, בד בבד עם התייחסות לתפקיד המורים ולאחריות התלמידים בתהליך ההוראה והלמידה. בתוכנית הצעות רבות למגוון מצגות, דפי עבודה, סרטונים, משחקים ומבחר פעילויות אינטראקטיביות. כוחה של התוכנית נעוץ ביכולתה למקד את המורים ולשפר את תהליך הוראת העברית כשפה שנייה במגזר הדרוזי.

טעימות בעברית במגזר הדרוזי [כאן](#)

תוכנית שמטרתה היכרות עם השפה העברית והקניית אוצר מילים בסיסי בתחום כישורי החיים. לתכנים שנבחרו פוטנציאל להעשיר את כישורי השפה והשיח. בתוכנית ארבעה מעגלים:

- הילד הזה הוא אני
- גן שלנו מה נחמד הוא
- משפחה שכזאת
- בסביבה שלי

קישורים חשובים

משולחן המפמ"ר	כאן	
פורטל פדגוגי עברית בבית הספר היסודי	כאן	במסגרת העבודה השיתופית בתוך צוות העברית ובין צוותי העברית במגזר הדרוזי במחוזות השונים – מפורסמים בפורטל עבודות, יחידות הוראה ומערכי שיעור שנכתבו על ידי עמיתים. השימוש בחומרים הוא על פי שיקול דעתו של המורה המשתמש ובהתאם לצרכיו.
תיק תוכניות לימודים תוכנית הלימודים בעברית למגזר הדרוזי	כאן כאן	התיק מאפשר לתכנן את התהליך הלימודי והחינוכי ביעילות מרבית תוך יצירת קשרים בין ידע, מיומנויות וערכים כפי שעולים מתוכניות הלימודים בתחומי הדעת השונים. תיק תוכניות הלימודים מעודד לגוון את אופני הלמידה תוך שימוש בכלים עכשוויים ברוח הלמידה המשמעותית.
חומרי למידה דיגיטלית	כאן	
מאגר יחידות הוראה ליסודי	כאן	יש לבחור לפי שכבת גיל ומיומנות
מאגר מבחני מפמ"ר ליסודי (משימות הערכה)	כאן	בהתאם לחוזר מנכ"ל (יוני 2019) מתקיימות בכל שנה שתי משימות הערכה 'מבחני מפמ"ר' בכיתות ג-ט. מטרת המשימות היא לקבוע סטנדרטיזציה במערכת החינוך הדרוזית במקצוע "עברית במגזר הדרוזי" ולכוון את המורים לתהליכי הוראה, למידה והערכה.
ספרי לימוד מאושרים	כאן	
כלים לקידום הערכה פנימית (לשאלון 15383)	כאן	
דמות הבוגר	כאן	

בכבוד רב ובברכת הצלחה,

איאד מוהנא

מפמ"ר עברית במגזר הדרוזי וצ'רקסי